

LÜBNAN CUMHURBAŞKANLIĞI YARIŞINDA YENİ ADAYLAR VE FARKLI DENGELER

DR. TUBA YILDIZ

Akademisyen İSTANBUL ÜNİ.

“

Eylül 2022'den bu yana devam eden seçim sürecinde somut bir gelişmenin kaydedilememesi, belirsiz bir tarihe ertelenen 13. oturumun da bir sonuç vermeyeceğini şimdiden gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte süreç içerisinde gerek Lübnan'da gerekse de bölgede yaşanan gelişmeler, bunun yanı sıra cumhurbaşkanlığı yarışında yeni adayların ortaya çıkması, farklı dengelerin oluşmasına ve Lübnan'daki siyasi dinamiklerin bu dengeler üzerinden yeniden şekillenmesine sebep olmaktadır.

”

14 Haziran 2022'de Lübnan parlamentosu yeni cumhurbaşkanını seçmek için 12. kez toplandı. Dört farklı ismin öne çıktığı ilk turda adaylardan hiçbiri cumhurbaşkanı olmak için yeterli oyu yine elde edemedi. Eylül 2022'den bu yana devam eden seçim sürecinde so-

mut bir gelişmenin kaydedilememesi, belirsiz bir tarihe ertelenen 13. oturumun da bir sonuç vermeyeceğini şimdiden gözler önüne sermektedir. Bununla birlikte süreç içerisinde gerek Lübnan'da gerekse de bölgede yaşanan gelişmeler, bunun yanı sıra cumhurbaşkanlığı yarışında yeni adayların ortaya çıkması, farklı dengelerin oluşmasına ve Lübnan'daki siyasi dinamiklerin bu dengeler üzerinden yeniden şekillenmesine sebep olmaktadır. Ortaya çıkan yeni dinamikler nedeniyle de Lübnan seçimleri için çizilen yol haritalarının adaylar ve bu adayların siyasi potansiyelleri üzerinden yorumlanması gerekmektedir.

YENİ ADAYLAR VE POLİTİK HAMLELER

Lübnan'ın 14. cumhurbaşkanını seçmek için 29 Eylül 2022'de başlayan süreçte dikkati çeken noktalardan biri seçim öncesinde ve seçim sürecinde resmî ve gayriresmî adayların değişim göstermesi oldu. Parlamentoda seçim oturumlarının başlamasından önce Özgür Yurtseverler Hareketi (ÖYH) lideri Cibran Basil ve Lübnan Güçleri Partisi lideri Samir Caca'nın adaylıkları üzerinden oluşan seçim atmosferi Mişel Avn'ın görevini bıraktığı 31 Ekim 2022'den itibaren

ortadan kalktı ve farklı adaylar parlamento oturumlarında boy göstermeye başladılar. Bu doğrultuda Semir Caca her ne kadar 15 Mayıs 2022'de yapılan Lübnan ge-

nel seçimlerinde rakibi Cibran Bas-sil'e oranla daha fazla koltuk elde edip parlamentodaki en güçlü Ma-runli lider olsa da cumhurbaşkanlığı adaylığını resmen açıklamayı tercih etmedi. Semir Caca'nın aktif adaylığının önüne geçen faktörler arasında 2016 yılındaki son cumhurbaşkanlığı seçimlerinden bugüne kadar ülkede yaşanan siyasi gelişmelerin yanı sıra siyasi ittifakların da dönüşüme uğraması yer aldı. Bu noktada kendisini esasen "doğal aday" olarak gören Semir Caca'nın şimdilik süreci geriden takip et-

mesinin nedenlerden biri Lübnan'daki Maruni muhalefete kendisini desteklemesi için yaptığı çağrının karşılık bulmaması oldu. Kiliseden de açık destek alamayan Caca, bir süreliğine kendi adaylığı üzerinden siyaset yapmayı bıraktı. Ek olarak Semir Caca'nın siyasi rakibi Cibran Basil'in içinde bulunduğu boşluğu fark ederek hareket ettiği de anlaşılmaktadır. Cibran Basil ve Hizbullah arasındaki ittifakın çatırdaması, ABD yaptırımları, ayrıca genel seçimlerde önemli sayıda koltuk kaybe-

den Özgür Yurtseverler Birliği'nin parlamentodaki zayıflığı, Cibran Basil'in Lübnan'ın yeni cumhurbaşkanı olamayacağına dair öngörülerini çoğaltmıştır. Bu gelişmeler karşısında Semir Caca da çekimser kalarak diğer adaylar üzerinden siyaset üretmeye başlamıştır. Diğer taraftan Semir Caca ve Cibran Basil arasındaki adaylığa dair rekabetin her iki ismin Hizbullah'ın adayı olan Süleyman Franciye'ye karşı aynı safta yer almasıyla farklı bir noktaya evrildiğini söylemek gerekmektedir.

Semir Caca ve Cibran Basil arasındaki adaylığa dair rekabetin her iki ismin Hizbullah'ın adayı olan Süleyman Franciye'ye karşı aynı safta yer almasıyla farklı bir noktaya evrildiğini söylemek gerekmektedir.

İlk 11 oturumda adaylığını koruyan ancak yeterli oy sayısına ulaşamayan Mişel Muavvad'ın adaylıktan çekilip sürpriz şekilde cumhurbaşkanı adayı olan Cihad Azur'u destekleyeceğini ilan etmesinden sonra Cibran Basil de Azur'un yanında olduklarına dair bir açıklama yaptı. Basil'in hamlesinden sonra gözler Semir Caca'ya çevrilerek Franciye'ye karşı Azur'un yanında olup olmayacağını gösteren bir girişim bekleniyordu. Beklentileri boşa çıkarmayan Caca, Mayıs ayı sonunda Cihad Azur'u cumhurbaşkanlığı adaylığı için destekleyeceklerini ifade ederek Hizbullah'a karşı Basil ile bir araya gelmeyi kabul etti ancak bu aşamada Samir Caca'nın yeni bir Maarab Anlaşması'ndan uzak duracağını tahmin etmek güç değildir. Nitekim 2016 yılında Mişel Avn ile yaptığı Maarab Anlaşması'ndan sonra Avn'ın cumhurbaşkanlığı adaylığını destekleyerek çekilmesi Samir Caca'yı ve Lübnan güçlerini pasifize etmiş, geçen 6 yıllık sürede de Caca ve Avn arasındaki siyasi düşmanlık artarak anlaşma pratiğe geçerliliğini yitirmiştir. Her ne kadar Maarab'a ilk tepki Basil cephesinden gelse de Samir Caca da ÖYH ile siyasi ortaklığından pratikte vazgeçmiştir. Dolayısıyla

Samir Caca için Cihad Azur, Franciye'ye karşı şimdilik en iyi alternatif olarak gözükmiştir ancak bu desteğin Caca-Basil arasında süregiden rekabetin üzerinde bir etkisi olmayacaktır.

Kasım ayından itibaren adaylar arasında öne çıkan isimlerden biri de bağımsız milletvekili Ziyad Barud oldu. 2016 yılındaki cumhurbaşkanlığı seçimlerinde de potansiyel aday olarak ismi geçen Barud, o dönem yapılan kamuoyu yoklamalarında en güvenilir aday olarak lanse edilse de seçim sürecinde gereken siyasi başarıyı elde edemedi. Fuad Sinyora ve Saad Hariri hükümetlerinde İçişleri Bakanlığı yapan Ziyad Barud, 2009 yılında Lübnan için kritik sayılan bir girişime imza atmış ve nüfus kayıtlarında ve diğer tüm resmi kayıtlarda din/mezhep belirtme zorunluluğunu kaldırtmıştı. Barud'un bu tarz liberal ve eşitlikçi yaklaşımları toplumsal popülaritesini artırsa da parlamentoda karşılığını bulamadı. Dolayısıyla Barud'un, şu anki süreçte de istediği oy potansiyelini elde etmesi zayıf bir ihtimal

olarak gözükmektedir. Bu ihtimalin zayıflığında Saad Hariri'nin çekilmesi nedeniyle Sünni boşluğun etkisi de yer almaktadır. Bu nedenle de 14 Haziran'da yapılan son turunda 7 oy alan Barud'un güçlü bir siyasi desteğinin olmaması cumhurbaşkanlığı ihtimalini azaltan nedenlerden sayılmaktadır.

Seçim sürecinde Basil ve Caca'dan sonra cumhurbaşkanlığı için ismi en sık geçenlerden biri de Lübnan Ordu Komutanı General Joseph Avn'dı. Kısa bir süre cumhurbaşkanlığı için iyi bir alternatif olarak görülen, bu doğrultuda da Katar ve Fransa'dan destek alan Avn'ın elde ettiği bu avantaj, geçtiğimiz aylarda Katar'a davet edilmesi sonrasında daha da belirginleşti. Avn'ın Amerika ile de olan yakınlığı uluslararası desteğin sağlanması nedeniyle şansını artıran faktörlerden olmuştu ancak dış dinamikler kadar iç siyaseti yönlendiren faktörler de göz önünde bulundurulduğunda Avn'ın şansının görüldüğü kadar yüksek olmadığı açığa çıkmaktadır. Lübnan'ın önceki cumhurbaşkanları gibi Joseph Avn'ın da asker

olması seçilebileceği öngörülerini artırsa da Joseph Avn, Cibran Bas-sil'den, Samir Caca'dan destek görememiş ve daha önemlisi Hiz-bullah'ı karşısına almıştır. Hizbul-lah'ın silahlarının meşruiyetinin sık sık gündeme getirildiği ve Lübnan Ordusuyla Hizbullah arasın-daki gerilimin tırmandığı bu sü-reçte, Hasan Nasrallah'ın Avn'ı yani "Direniş Ekseni"yle çatışacak bir adayı cumhurbaşkanı olarak görmek istemeyeceği açıktır. Bu nedenle de adaylığı resmen açık-layarak 12. oturuma katılan ve 1 oy alan, ilerleyen oturumlarda oy sayısının artması beklenen Joseph Avn'ın cumhurbaşkanlığı uzak bir ihtimal olarak gözükmektedir.

14 Haziran'da 59 oyla rakibi Süleyman Franciye'ye üstünlük sağlayan Azur'un yalnızca Franciye ve Hizbullah'a karşı güçlü bir aday olarak görüldüğü, ek olarak Azur'un siyasi ve akademik kimliğinin de ön plana çıkarılmak istendiği bilinmektedir.

ADAYLIK SÜRECİNE DAİR SORU(N)LAR

14 Haziran'daki oturumla birlikte öne çıkan adayların nasıl bir yol haritasına sahip oldukları ve aldıkları desteklerin arkasında yatan faktörlere dair sorular da gündeme gelmeye başladı. Bu aşamada Cibran Basil ve Samir Caca'nın destek ilanından sonra Maruni muhalefeti Cihad Azur isminde birleşiren sebeplerin neler olduğuna dair yorumlar görünür oldu. 14 Hazi-

ran'da 59 oyla rakibi Süleyman Franciye'ye üstünlük sağlayan Azur'un yalnızca Franciye ve Hiz-bullah'a karşı güçlü bir aday olarak görüldüğü, ek olarak Azur'un siyasi ve akademik kimliğinin de ön plana çıkarılmak istendiği bilinmektedir. Hâlihazırda geçici olarak istifa etmiş olsa da IMF'nin Ortadoğu ve Orta Asya direktörü olarak çalışan Azur'un siyasi tecrübesi ise 2005-2008 yılları arasında Fuad Sinyora hükümetinde maliye bakanı olarak çalışmasına dayanmaktadır. Bu noktada seçilmesi hâlinde Cihad Azur'un Lübnan'ı içinde bulunduğu ekonomik bunalımdan çıkaracak 3 milyar dolarlık IMF yardımı için yapılması istenen reformların hayata geçirilmesi noktasında aktif politika sergileyebileceği düşünülmektedir. Cihad Azur'un bir kurtarma planına sahip olduğunu söylemesi ise şu ana kadar hiçbir reform paketi sunmayan adaylara nazaran dikkat çekmektedir. Dolayısıyla Maruni cepheye daha önce gündeme getirilmeyen Lübnan'ın ekonomik sorunlarının da önemsendiği izlenimi Cihad Azur üzerinden verilmek istenmektedir. Diğer taraftan uzlaşma çağrılarının artması ve Cihad Azur'un da çatışma taraftarı olmadığına dair yaptığı açıklamalar, bunun yanı sıra Ziyad Barud gibi Cihad Azur'un bağımsız aday olup herhangi bir siyasi partiyle bağlantısının olmaması bir avantaj olarak sunulmaktadır. Bununla birlikte Lübnan'da siyasetin tarafsız veya daha mesafeli ilişkileri kurma üzerine yürümediği açıkça belli olduğu için her iki adayın da başarabilme potansiyeli düşüktür. Joseph Avn'ın ise herhangi bir siyasi geçmişi olmasa

da cumhurbaşkanı olduğu takdirde orduyu güçlendirebileceğine yönelik özellikle ordu mensupları arasında yüksek bir beklenti bulunmaktadır. Ancak Avn'ın Hizbullah ile yaşanması muhtemel krizleri nasıl yürütebileceğine dair öngörülerin bulunmaması belirsizliğin büyümesine ve cumhurbaşkanlığı için daha net bir iç ve dış desteğe ihtiyaç duymasına sebep olmaktadır.

29 Eylül'de başlayan cumhurbaşkanlığı seçim sürecinin geldiği nokta tahlil edildiğinde, Lübnan'ın yeni cumhurbaşkanını seçmek için uzun bir yolu olduğu anlaşılmaktadır. Son oturumla birlikte adayların isimleri üzerindeki tahminlerin netleşmesine ve adayların seslerinin daha yüksek çıkmasına rağmen Lübnan'da cumhurbaşkanlığı yarışından önce adaylık yarışının henüz tamamlanmadığını söylemek gerekmektedir. 15 Mayıs seçimlerine giden süreçte Samir Caca ve Cibran Basil arasında başlayan cumhurbaşkanlığına dair politik çıkışlar şu an askıya alınmış olsa da ilerleyen süreçte her iki ismin de yeniden öne çıkacağı ve adaylıklarını koyabilecekleri ihtimali mevcut durumda daha yüksek görünmektedir. Beklenen siyasi ortamın her iki lider için de henüz hazır olmadığı göz önünde bulundurulduğunda parlamento oturumlarının bir süre daha devam edeceğini tahmin etmek güç değildir. Bununla birlikte Lübnan'ın bu adaylık oyununu daha ne kadar kaldıracabileceği bilinmemektedir. Dolayısıyla gerçek adayların bir an önce sahneye çıkmasına ve gerçek oturumların yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. ■